

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของวัยรุ่นหญิงและชายต่อการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิง : ศึกษากรณีโรงเรียนเทคโนโลยีสยาม (ช่างกลสยาม) นี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตามแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory)
 - 1.1 การเรียนรู้โดยไม่รู้ตัว (Incidental Learning)
 - 1.2 การเรียนรู้โดยสังเกต (Observational Learning)
 - 1.3 การเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)
2. ทฤษฎีค่านิยมเรื่องความเป็นหญิงความเป็นชาย (ว่าด้วยความเหมือนและความแตกต่างระหว่างหญิงและชาย)
3. ทฤษฎีพัฒนาการของวัยรุ่นหญิงและชาย
4. แนวคิดเรื่องเพศสภาพ (Gender)
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ (learning theory) เป็นกระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด คนสามารถที่เรียนจากการได้ยินการสัมผัส การอ่าน การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ของเด็กจะต่างกับกับผู้ใหญ่ เด็กจะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้อง ส่วนผู้ใหญ่จะเรียนรู้ด้วยประสบการณ์

ทางจิตวิทยาแบ่งทฤษฎีการเรียนรู้ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

- 1.1 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behavioral Theory) หมายถึง การเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ เป็นการสร้างความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ทฤษฎีที่สำคัญในกลุ่มนี้ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้วางเงื่อนไขแบบคลาสสิก หรือแบบสิ่งเร้า และทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ

1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม (Cognitive Theory) หมายถึง การเรียนรู้เกิดจากกระบวนการคิด ความเข้าใจ การรับรู้สิ่งเร้าที่มาจากกระตุ้น รวมกับประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมาของบุคคล ทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น ซึ่งการผสมผสานระหว่างประสบการณ์ที่ได้รับในปัจจุบันกับประสบการณ์ในอดีต จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทางปัญญาเข้ามามีอิทธิพลในการเรียนรู้ด้วย ทฤษฎีกลุ่มนี้เน้นกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) มากกว่าการวางเงื่อนไข เพื่อให้เกิดพฤติกรรม ทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มนี้ ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาทางสังคม การเรียนรู้แบบการหยั่งรู้ เป็นต้น (“ทฤษฎีการพัฒนา,” 2548)

ทฤษฎีการเรียนรู้ จำแนกได้ดังต่อไปนี้

1.1 การเรียนรู้โดยไม่รู้ตัว (Incidental Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ จากการที่ได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวเราโดยไม่ตั้งใจ ได้สร้างความรู้เหมือนเป็นจริงและเกิดการคล้อยตาม จากการศึกษานวนคิดของ กาเย่ คือ มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ รับรู้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับความตั้งใจ การปรุงแต่งสิ่งที่รับรู้ไว้เป็นความจำ เพื่อให้เกิดความจำระยะสั้นและระยะยาว ความสามารถในการจำ ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้วนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่เรียนรู้จนแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่เรียนรู้โดยไม่รู้ตัว (“ทฤษฎีการเรียนรู้,” 2552)

1.2 การเรียนรู้โดยสังเกต (Observational Learning) เป็นการสังเกตจากตัวแบบซึ่งมีกระบวนการได้ 4 กระบวนการดังต่อไปนี้

1.2.1 กระบวนการความตั้งใจ (Attention Process) ได้แก่ การตั้งใจสังเกต เพื่อให้ได้การรับรู้ที่ถูกต้อง เพราะคนเราจะไม่สามารถเลียนแบบจากการสังเกตได้ถ้าขาดความตั้งใจที่จะเกี่ยวข้องกับลักษณะของตัวแบบและกิจกรรมของตัวแบบ เพราะจะทำให้ไม่สามารถเกิดแบบแผนในการเลียนแบบตัวแบบได้

1.2.2 กระบวนการจดจำ (Retention Process) ได้แก่ การคงความจำในกิจกรรมที่เลียนแบบ การเรียนรู้โดยการสังเกตซึ่งประกอบด้วยการวาดภาพในใจ (Imagine) และคำพูด (verbal) การเรียนรู้จากการสังเกตที่ดีนั้นผู้สังเกตจะต้องทบทวนดูแบบอย่างพฤติกรรมของตัวแบบอย่างมีระบบ แล้วจึงลอกเลียนพฤติกรรมให้ถูกต้องจึงจะเกิดการเรียนรู้

1.2.3 กระบวนการสร้างพฤติกรรมทางอวัยวะการเคลื่อนไหว (Motor Reproduction Process) เป็นกระบวนการแปรสภาพพฤติกรรมของตัวแบบเป็นการกระทำพฤติกรรมที่แสดงออกสามารถแยกตามกระบวนการความรู้ความเข้าใจในการตอบสนอง ตามพื้นฐาน

ข้อมูลที่ป้อนกลับ ฉะนั้นการเลียนแบบทักษะต่าง ๆ เช่น การว่ายน้ำ การตีกอล์ฟ นั้น จะต้องเป็นไปในลักษณะเรียนรู้ แก้ไขไปทุก ๆ วัน

1.2.4 กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) มนุษย์นั้นไม่จำเป็นต้องเกิดพฤติกรรมทุกอย่างที่ตนเรียนรู้เสมอไป ฉะนั้นการจูงใจให้เกิดการเรียนรู้จึงมีบทบาทสำคัญในการเลียนแบบจากการสังเกตมนุษย์ จะเลียนแบบพฤติกรรมที่ให้ผลดีมากกว่าพฤติกรรมที่ให้โทษ และมีแนวโน้มจะเลียนแบบพฤติกรรมที่พอใจมากกว่าพฤติกรรมที่ทำแล้วไม่สบายใจ (พรพรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2530, น. 210-211)

1.3 การเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) (ศศิธร ประดิษฐ์พงษ์, 2543, น. 21-22) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดในการเรียนรู้ของเด็กผู้ชายว่าตนเองมีลักษณะประจำเพศชาย (Masculine) และเด็กหญิงเรียนรู้ว่าตนเองมีลักษณะประจำเพศหญิง (Feminine) เกิดจากการที่พฤติกรรมที่เหมาะสมกับบทบาทที่สังคมกำหนดนั้น ได้รับการสนับสนุนชมเชย ในขณะที่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับบทบาทที่สังคมกำหนดนั้นได้รับการลงโทษหรือถูกละเลย กล่าวคือ การที่เด็กจะเริ่มมีความรู้สึกว่าตนเป็นเพศใด (Gender identity) ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตตัวแบบ (Modeling) การเลียนแบบ (Imitation) และการใช้คำพูดชักจูงและสนับสนุนทางอารมณ์ (Reinforcement) โดยเด็กจะเริ่มตระหนักถึงบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ทั้งสองเพศในขอบแรกของชีวิตและจะเริ่มลอกเลียนแบบที่มีเพศเดียวกันมากกว่าเพศอื่นเมื่ออายุประมาณ 3 ปี เมื่อความรู้สึกว่าตนเป็นเพศหญิงหรือเพศชายนั้นเกิดขึ้นซ้ำ ๆ ซาก ๆ ร่วมกับการได้รับการสนับสนุนชักจูงให้ทำเฉพาะเรื่องของเพศหญิง หรือทำเฉพาะเรื่องของเพศชาย เช่น การแต่งตัวตามเพศของการใช้สรรพนามแทนตัวตามเพศ เด็กจะค่อย ๆ พัฒนาความคิดว่าตนเองเป็นหญิงหรือชาย จากการสังเกตลอกเลียนแบบและการสนับสนุนชักจูง

ทฤษฎีการเรียนรู้ในสังคมที่รู้จักแพร่หลายในปัจจุบันคือ ทฤษฎีของสกินเนอร์ และแบนดูรา ซึ่งหลักพื้นฐานของทั้งสองทฤษฎีนั้นเชื่อว่า พฤติกรรมต้องมีสาเหตุและเชื่อว่าถ้าเราควบคุมพฤติกรรมที่ปรากฏ (Overt Behavior) ได้ เราก็สามารถควบคุมพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ได้ เช่น ถ้าเราควบคุมพฤติกรรมให้คนถูกลงโทษทุกครั้งที่สูงบุนหรือบุคคลก็จะเลิกสูงบุนหรือเพราะตัวเงื่อนไขการลงโทษนั้น และจากการที่เขาไม่สูงบุนหรือก็จะทำให้ความอยากสูงบุนหรือของเขาหายไป ข้อดีของทฤษฎีของสกินเนอร์และแบนดูรา คือ ศึกษาจากพฤติกรรมที่แสดงออกของมนุษย์ และตัวเสริมแรงที่แตกต่างของมนุษย์และความซับซ้อนของมนุษย์ (พรพรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2530, น. 270-271)

เกี่ยวข้องกับงานวิจัย คือ ความแตกต่างของวัยรุ่น วัยรุ่นที่สูบบุหรี่ ก็ต้องการบุหรี่เป็นตัวเสริมแรงของทุกคน และวัยรุ่นหญิงจะต้องการเท่าไรในการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น เป็นพฤติกรรมต้องมีสาเหตุแต่ยากที่จะค้นพบว่าสาเหตุนั้นคืออะไร ยิ่งมนุษย์มีปัญญาฉลาดลึกซึ้งเท่าไรสาเหตุของพฤติกรรมยิ่งค้นหาได้ยากเท่านั้น ฉะนั้นการที่วัยรุ่นหญิงสูบบุหรี่จึงไม่ใช่เป็นสิ่งที่วัยรุ่นหญิงสมควรสูบบุหรี่ แล้วความคิดเห็นที่ผู้อื่นมองก็จะเห็นพ้องกันด้วย

2. ทฤษฎีค่านิยมเรื่องความเป็นหญิงความเป็นชาย

ความเหมือน (Sameness) และความแตกต่าง (Differences) ระหว่างความเป็นหญิง ความเป็นชาย

โดยธรรมชาติ มนุษย์มีสภาพเหมือนสัตว์อื่น ๆ ทั่วไปที่ประกอบด้วย 2 เพศ ได้แก่ เพศหญิงและเพศชาย หรือเพศเมียและเพศผู้ และทั้งสองเพศต่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในการที่จะสืบเผ่าพันธุ์ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติ ดังนั้น ชายและหญิงต่างเป็นมนุษย์เหมือนกัน และต่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการสืบเผ่าพันธุ์สร้างมนุษย์ในรุ่นต่อไป

ได้มีแนวคิดของนักคิดทั้งสองท่านในเรื่องประเด็นการมองธรรมชาติของความเหมือนและความแตกต่างระหว่างหญิงและชาย จากบทความ The Difference Between Men and Women ของ อริสโตเติล (Aristotle, 1977, pp. 43-63, อ้างถึงใน สุภัทควดี อนาคตกุล, 2550ก, น. 1-7) และ Second Sex ของ ซีโมน เดอ โบวัวร์ (Beauvoir, 1952, part 5, Ch.21, อ้างถึงใน สุภัทควดี อนาคตกุล, 2550ก, น. 1-12) เป็นประเด็นในเรื่องธรรมชาติของผู้หญิง มีการให้คำอธิบายและวิเคราะห์ในมุมมองที่แตกต่างกัน ดังจะเห็นได้ว่ามุมมองของ Aristotle มองธรรมชาติเป็นตัวกำหนดให้เกิดความแตกต่างระหว่างผู้ชายและผู้หญิง เพราะฉะนั้น เพศจึงเป็นมูลเหตุสำคัญ และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกที่ทำให้เกิดความแตกต่างอันรวมถึงบทบาทและภาระหน้าที่ต่าง ๆ เพราะฉะนั้นธรรมชาติจึงเป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละเพศที่จะต้องเป็นไปในทิศทางใดและเป็นข้อเท็จจริงที่ตายตัวไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่มุมมองของ Simone De Beauvoir มองความแตกต่างจากสภาวะแวดล้อมทางสังคมเป็นตัวหล่อหลอมกล่อมเกลาคะนั้น สิ่งที่ยุคสมัยสร้างขึ้นมาไม่มีที่แน่นอนตายตัว เปลี่ยนแปลงได้เสมอ ผู้ชายและผู้หญิงจึงมีความเหมือนกันตามธรรมชาติ จะต่างกันที่ได้รับจากการอบรมและกล่อมเกลามาจากสังคม จึงเป็นที่มาของแนวคิดที่ว่าชายหญิงนั้นแตกต่างกันอย่างไร ทั้งสองแนวคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจากข้อความดังต่อไปนี้

Aristotle กล่าวว่า สตรีคือบุรุษที่ไร้สมรรถภาพ ด้วยเหตุว่าไม่สามารถที่จะปรุงแต่งสารอาหารในขั้นตอนสุดท้ายที่จะทำให้เกิดเชื้ออสุจิได้ ซึ่งหากวิเคราะห์จากคำกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า Aristotle มองความแตกต่างระหว่างชายและหญิงจากกำเนิดและที่มาตามธรรมชาติ และใช้เพียงเพศที่ติดตัวมาเป็นตัวบ่งชี้ความเป็นไปในอนาคต ซึ่งนับว่าเป็นมุมมองในระดับพื้นฐานเท่านั้น กล่าวคือ การให้ความสำคัญกับธรรมชาติเป็นกำหนดเพศ และภาระบทบาทหน้าที่ รวมถึงพฤติกรรมกระทำต่าง ๆ ซึ่งภาระหน้าที่ของชายและหญิงไม่ว่าในคนหรือสัตว์นั้นย่อมมีความแตกต่างกัน แต่ละเพศจะมีพลังในตัวของตนเอง เช่นเพศหญิงจะทำหน้าที่เป็นผู้สสารแห่งชีวิต ส่วนเพศชายทำหน้าที่เป็นตัวกำหนดรูปร่างวัตถุสสารนั้น ซึ่งเป็นการอนุมานได้ว่าร่างกายนั้นมาจากฝ่ายหญิงส่วนวิญญาณนั้นมาจากฝ่ายชาย นอกจากธรรมชาติจะใช้เพศเป็นตัวกำหนดแล้ว ธรรมชาติยังแยกคุณลักษณะทางจิตใจของทั้งสองเพศอีกด้วย เช่น เพศหญิงจะมีลักษณะอ่อนโยน มีความคิดสลับซับซ้อนเป็นไปตามแรงกระตุ้น สนใจดูแลลูก มีเมตตากรุณา และมีความจำดีกว่า ในขณะที่เดียวกันก็จะขี้อิจฉา ขอบทะเลาะเบาะแว้ง ลั่นหว้งท้อแท้ ขาดความเคารพในตัวเอง มีความต้องการอาหารในปริมาณน้อย และร้องไห้ได้ง่ายกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายจะมีลักษณะตรงกันข้าม

Aristotle ใช้ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองในรัฐมาเป็นตัวอย่างในการสนับสนุนความคิดของเขาที่ว่า เพศชายนั้นสูงส่งกว่าเพศหญิงโดยธรรมชาติ เพศชายเป็นฝ่ายปกครอง เหมาะที่จะเป็นผู้ออกคำสั่ง ส่วนเพศหญิงเหมาะที่จะเป็นผู้ทำตามคำสั่งอย่างเชื่อฟัง ดังที่ โสเครติส (Aristotle, 1977, pp. 63, อ้างถึงใน สุภัททวี อมาตยกุล, 2550ก, น. 5) เคยกล่าวไว้ว่า “ความกล้าหาญของบุรุษคือ การออกคำสั่ง ส่วนความกล้าหาญของสตรีคือการเชื่อฟัง” ซึ่งก็สอดคล้องกับคำพูดที่ว่า “ความเจียบคือ ความรุ่งโรจน์ของสตรีแต่ไม่ใช่ความรุ่งโรจน์ของบุรุษ” และยังมองว่าความเป็นชาย คือสิ่งสร้างธรรมชาติ ที่สมบูรณ์แบบ ส่วนความเป็นหญิง คือความพิการตามธรรมชาติ ซึ่งอิทธิพลทางความคิดเช่นนี้แพร่หลายและสั่งสมกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และยากที่จะเปลี่ยนแปลง ทำให้นักคิดรุ่นต่อ ๆ มาตั้งคำถามว่า จริงหรือที่ธรรมชาติมีอิทธิพลต่อความเป็นไปในชีวิตได้ถึงเพียงนี้ หนึ่งในผู้ตั้งคำถาม คือ Simone De Beauvoir

Simone De Beauvoir ได้สะท้อนคำตอบเป็นงานเขียนที่ว่า ลักษณะสตรีไม่ใช่สิ่งที่ถูกกำหนดมาจากฮอร์โมนสตรีหรือแฝงฝังอยู่ในสมอง หรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หากแต่เกิดจากการถูกอบรมหล่อหลอมมาจากสภาวะแวดล้อมทางสังคม คือ สังคมได้จัดสรรโลกแห่งสตรีให้เป็นส่วนหนึ่งในจักรวาลแห่งบุรุษเพศ สตรีไม่เคยก่อร่างสร้างสังคมอันเป็นเอกเทศด้วยตนเองเลย

ดังนั้น นอกจากเรื่องของการยอมรับสภาพแล้ว ผู้หญิงก็ยังมีลักษณะเด่น คือ การให้ความสำคัญแก่สิ่งเล็กน้อย การใส่ใจให้รายละเอียดกับทุกๆ สิ่ง ซึ่งก็มีข้อแตกต่างให้กับประเด็นนี้ที่ว่า ผู้หญิงเป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากเธอขาดการเข้าถึงสิ่งซึ่งใหญ่กว่า และมีความสำคัญมากกว่า

จึงทำให้เธอเห็นสิ่งที่ผู้ชายคิดว่าเล็กน้อยเป็นสิ่งสำคัญ ความจริงก็คือ หากผู้หญิงมีโอกาสที่จะเข้าถึงสิ่งต่างๆ เหล่านี้ พวกเธอก็สามารถเข้าถึงและดูแลกิจกรรมที่ทรงคุณค่าได้ กล่าวคือ ผู้หญิงก็มีความสามารถที่จะทำทุกอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพได้เช่นเดียวกับผู้ชายนั่นเอง

Simone De Beauvoir ได้ตอบแนวคิด Aristotle ในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง และระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองในรัฐว่า เราจะคาดหวังให้ผู้หญิงมีความกล้าหาญเข้มแข็งที่จะออกคำสั่งหรือเป็นผู้ปกครองได้อย่างไร ในเมื่อหญิงถูกจำกัดพื้นที่ให้อยู่แต่ในอาณาจักรส่วนตัว ไม่ได้ก้าวข้ามไปยังพื้นที่สาธารณะ หรือแม้ว่าเธอจะอยู่ในพื้นที่ส่วนตัว เช่น บ้านของเธอเอง เธอก็ยังคงถูกห้อมล้อมด้วยอิทธิพลของชายอยู่ดี ส่วนประเด็นอื่น ๆ ที่ Aristotle ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้หญิงที่ว่า ผู้หญิงร้องไห้ได้ง่ายกว่าชายนั้น De Beauvoir ให้เหตุผลว่าผู้หญิงถูกสั่งสอนให้ปล่อยอารมณ์ความรู้สึกได้มากกว่าผู้ชาย ซึ่งผลของการกล่อมเกลามาตามประเพณีนี้เห็นได้ชัดจากอดีต เช่น คนอย่างเบนจามิน คอนสแตนท์ หรือดิเดโรต์ สามารถร้องไห้อย่างมากได้ แต่ต่อมาเมื่อการร้องไห้ไม่เป็นที่ยอมรับแล้ว ผู้ชายก็หยุดร้องไห้ไป ดังนั้นเราจึงสามารถสรุปได้ว่าพฤติกรรมของผู้หญิงทุกอย่างล้วนมีที่ไปที่มา และไม่ได้เกิดจากการกำหนดของธรรมชาติ ดังที่เราเข้าใจในปัจจุบันนั่นเอง

จากแนวความคิดเรื่องผู้หญิงของ ซีโมน เดอ โบวัวร์ 30 กล่าวไว้ว่าการที่ผู้หญิงต้องกลายมาเป็นเพศที่สองรองจากผู้ชายนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือติดตัวมาตั้งแต่เกิด หากมีสาเหตุมาจากสภาพทางสังคมวัฒนธรรม การสร้างแนวคิดเริ่มแรกเพื่อกำหนดความเป็นหญิงนั้นจึงมาจากองค์ประกอบทางร่างกายของผู้หญิง พร้อมกับการใช้แนวคิดทางจิตวิทยาอธิบายพฤติกรรมของผู้หญิงที่ควรจะเป็นจากสภาพร่างกายของผู้หญิง

บ่อยครั้ง “โลกสตรี” ถูกมองว่าเป็นสิ่งตรงข้ามกับ “จักรวาลแห่งบุรุษเพศ” แต่เราต้องยืนยันอีกครั้งหนึ่งว่า สตรีไม่เคยก่อสร้างสังคมปิดอันเป็นเอกเทศของตนเองเลย สตรีเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มซึ่งเพศชายปกครองควบคุมอยู่ เป็นโลกที่สตรีมีฐานะเป็นรอง สตรีเป็นหนึ่งเดียวกันเฉพาะในแง่การมีเอกภาพเชิงกลไก เพราะสตรีอยู่ใต้ภาวะแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน แต่สตรีขาดเอกภาพเชิงอินทรีย์ (organic vs. mechanical solidarity) อันเป็นรากฐานของชุมชนอันมีเอกภาพทั้งหมด สตรีถูกบังคับให้เกาะกลุ่มกันเพื่อสร้างจักรวาลฝ่ายตรงข้าม แต่ก็เป็นเกาะกลุ่มกันภายในกรอบจักรวาลของบุรุษเพศ การณ์เป็นเช่นนี้มาตั้งแต่สมัย Eleusis อันลึกกลับมาจนถึงโลกแห่งสโมสรมหาศาล หรือสถาบันบริการสังคมอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ภาวะแวดล้อมของสตรีมีความขัดแย้งภายใน (paradox) สตรีมีส่วนในโลกแห่งบุรุษเพศ พร้อม ๆ กับการอยู่ในกลุ่มซึ่งโลก (แห่งบุรุษเพศ) นั้นถูกทำลาย โลกของสตรีถูกปิดอยู่ในกลุ่มของตน ถูกแวดล้อมในโลกของบุรุษ สตรีจึงไม่อาจอยู่ที่ใดได้

อย่างสงบสุข ความอ่อนน้อมยินยอมจะมีการปฏิเสธไม่ยอมรับรวมอยู่ด้วย แต่การปฏิเสธนั้นก็ต้องยอมรับกฎเกณฑ์ภายนอกอยู่ด้วย ในแง่สตรีจะมีท่าทีคล้ายเด็กสาวแต่เป็นท่าทีที่ยากที่จะรักษาไว้ เพราะการเป็นสตรีผู้ใหญ่ไม่ใช่เอาแต่การฝันเฟื่องด้วยสัญลักษณ์ แต่ต้องใช้ชีวิตอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง (สุภาวดี อมาตยกุล, 2550ข, น. 1-12)

แต่ในปัจจุบัน ผู้หญิงเหล่านี้ได้เปิดประตูที่เปิดเอาไว้มานาน มาแสดงต่อพื้นที่สาธารณะ ซึ่งเป็นพื้นที่ของผู้ชาย ทำตัวเองให้เหมือนบุรุษ แต่ในสายตาที่คนอื่นมองกลับตรงกันข้าม ผู้หญิงจะดูน่ารังเกียจ และถูกประณามในการกระทำ ในงานวิจัยนี้เป็นการมองในโลกปัจจุบันของการศึกษาในเรื่องความคิดเห็นของวัยรุ่นหญิงและชายต่อการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิง เพื่อแสดงถึงความคิดเห็นอยู่เหนือชายหรืออย่างไร สังคมและวัฒนธรรมนั้น ๆ ก็แล้วแต่จะมีความคิดเห็นได้หลากหลาย ขึ้นอยู่กับผู้พบเห็น

ระบบชายเป็นใหญ่ เป็นระบบของการครอบงำที่ผู้ชายอยู่เหนือกว่าผู้หญิงและสังคมในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรู้หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนในสังคม รวมถึงการควบคุมอำนาจสิทธิประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การให้ค่านิยมผู้ชายมากกว่าผู้หญิง เป็นสังคมที่ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอินเดียและจีน โดยผ่านทางศาสนาทั้งพุทธพราหมณ์และฮินดู โดยวัฒนธรรมของอินเดียและจีนนั้น สตรีมีสถานภาพต่ำกว่าบุรุษมาก จะเห็นได้จากมานุษยศาสตร์ของอินเดียมีข้อความเกี่ยวกับสตรีว่า “เมื่อเยาว์บิดาคู่มครองรักษา เมื่อใหญ่เป็นหน้าที่ของสามี” และเมื่อแก่เฒ่าเป็นหน้าที่ของบุตรชาย” ส่วนจีนมีความเชื่อว่าการได้บุตรหญิงถือว่าขาดทุน ยังมีบุตรหญิงมากถือว่าครอบครัวนั้นเคราะห์ร้าย และชาวจีนยังมีความเชื่อถือว่า “ลูกผู้หญิงนั้นโตขึ้นก็ต้องไปเป็นสมบัติของครอบครัวสามี พ่อแม่ไม่สิทธิในตัวลูกหญิงที่แต่งงานแล้วนั้นเลย” ในทัศนะของฮินดู ค่านิยมของสตรียิ่งเลวร้ายลงไปอีก เพราะเปรียบเทียบว่า “ลูกผู้หญิงยอมเป็นเชือกก่อนอุบาทว์ห้อยอยู่เหนือหลังคาเรือน” แม้ว่าสังคมไทยจะได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมทั้ง 2 ชาติเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็พบว่าทัศนคติและค่านิยมของสังคมไทยต่อสตรีนั้นดีกว่าจีน และอินเดียมาก แม้ว่าสถานภาพยังด้อยกว่าชาย เพราะสังคมไทยยึดถือมาตลอดว่า ชายเป็นผู้นำในครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ความแตกต่างทางด้านชีวภาพระหว่างหญิงกับชาย เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สังคมกำหนดให้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ และกำหนดบทบาทของผู้หญิงตลอดจนความรับผิดชอบให้อยู่ภายในบ้าน ดังนั้นสตรีไทยจึงได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้เหมาะแก่บทบาทที่สังคมเห็นว่าเหมาะสม หญิงไทยจึงไม่มีความจำเป็นต้องได้รับการศึกษา การอบรมของหญิงไทยจึงเน้นหนักที่กิริยามารยาท คุณสมบัติของแม่ศรีเรือน การประกอบอาหาร และการประดิษฐ์เครื่องใช้ต่าง ๆ เมื่อเติบโตขึ้นหากหญิงใดไม่ทำตามที่สังคมกำหนดไม่ “รักษานวลสงวนตัว” และมีพฤติกรรม “คบขู้สุ่ชาย” ก็จะไม่ได้รับ

การยอมรับจากสังคม ในรัชกาลที่ 4 วัฒนธรรมตะวันตกเริ่มมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทย โดยสตรีมิชชันนารีเป็นผู้เริ่มให้การศึกษาแก่กุลธิดาไทยก่อน ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ก็ทรงส่งเสริมการศึกษาของกุลสตรีให้แพร่หลายยิ่งขึ้น เมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 6 ทศนคติและค่านิยมของสังคมไทยก็ได้รับการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ ทำให้สตรีมีบทบาทในสังคมมากขึ้น บทบาทสตรีไทยเปลี่ยนไป เช่น สตรีเริ่มมีการเข้าสมาคม และได้รับการศึกษามากขึ้น เป็นต้น

มุมมองสตรีนิยม (Feminism) มองว่า ระบบปัจจุบันเป็นระบบ "พ่อเป็นใหญ่" (Patriarchy) ซึ่งหมายถึงการกดขี่ที่เพศชายกระทำต่อเพศหญิง ตั้งแต่ครอบครัวขนาดเล็ก → สถาบันต่างๆ → สังคม ต้นกำเนิดของแนวความคิดนี้มีมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 แต่ในรูปแบบขบวนการปลดแอกสตรี (Women's Liberation Movement) เริ่มมีมาตั้งแต่ทศวรรษ 1960 เป็นต้นมา ในขั้นตอนแรกขบวนการนี้ให้ความสำคัญกับชนชั้นและใกล้ชิดกับฝ่ายซ้ายและขบวนการแรงงานในตะวันตก โดยเฉพาะในอังกฤษและยุโรป แต่เมื่อการต่อสู้ของแรงงานและกระแสซ้ายอ่อนลงในทศวรรษ 1970 เริ่มเปลี่ยนจากการต่อต้านระบบทุนนิยมและการเน้นชนชั้นเป็นหลักมาเป็นต่อต้านเพศชายตามทฤษฎีพ่อเป็นใหญ่เพื่อเน้นผลประโยชน์ของผู้หญิงชนชั้นกลาง แต่ก็ยังไม่ลึกซึ้งในมิติด้านเศรษฐกิจของแนวสตรีนิยมนี้นี้ (ความเสมอภาคระหว่าง หญิงชาย, 2553)

เกี่ยวข้องกับการศึกษาในเรื่องความคิดเห็นที่วัยรุ่นมองวัยรุ่นหญิงสูบบุหรี่ ได้มองเห็นความเหมือนว่าผู้หญิงที่สูบบุหรี่จะแสดงความเป็นชายออกมา แต่ในขณะเดียวกันวัยรุ่นหญิงลืมนึกถึงค่านิยมเดิมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา ความด้อยโอกาสของผู้หญิงในสังคมยังมีอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการถูกเลือกปฏิบัติ การไม่ได้รับความเป็นธรรม เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานแล้ว ภายใต้ระบบชายเป็นใหญ่ที่ได้สะสมและหล่อหลอมให้ผู้หญิงมีสถานะเป็น "ชนชั้นสอง" ในสังคม นอกจากความด้อยโอกาสแล้ว ยังมี "อำนาจ" ที่ต้องสูญเสียไป เพราะความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นไม่ได้เป็นไปตามในการสลายตัวของการถูกกดขี่ ยังคงยอมรับในค่านิยมเดิมที่สะสมมาด้วย ระยะต่อมาผู้หญิงได้มีความรู้ ความคิด เพื่อให้หลุดพ้นจากสถานะของชนชั้นสองทางสังคม เพราะเห็นว่าสังคมได้เปลี่ยนไปแล้ว ไม่มีใครสนใจ จึงทำให้สังคมการมองวัยรุ่นได้หลากหลาย แง่คิด โดยเฉพาะสังคมมองวัยรุ่นหญิงคิดจะทำอะไรก็ได้ คิดที่จะสูบบุหรี่มากขึ้น จนบางครั้งมองดูว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี

ภาพลักษณ์ของผู้หญิงและผู้ชายนั้นเริ่มเปลี่ยนไปโดยเน้นมีความเท่าเทียมกันของมนุษย์ ทั้งชายและหญิง ซึ่งค่อย ๆ เห็นถึงทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิงที่เริ่มเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่ (ไชยยันต์ ไชยพร, 2550)

3. ทฤษฎีพัฒนาการของวัยรุ่นหญิงและชาย

3.1 พัฒนาการทางร่างกายของวัยรุ่น

วัยรุ่นจะมีความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างรวดเร็ว ความเปลี่ยนแปลงภายนอกที่เห็นได้ชัดเจนคือ รูปร่างหน้าตา ส่วนสูง และมีลักษณะทางเพศขั้นที่สอง (Secondary Sex Characteristic) วัยรุ่นชายมีการหลั่งอสุจิ และวัยรุ่นหญิงมีประจำเดือน และความเปลี่ยนแปลงภายใน ได้แก่ ต่อมใต้สมอง (Pituitary Gland) ผลิตฮอร์โมนเกี่ยวกับการเพิ่มของส่วนสูง และผลิตฮอร์โมนที่ไปกระตุ้นให้ต่อมเพศทำงานคือรังไข่ทำหน้าที่ผลิตไข่และฮอร์โมนเพศหญิง ส่วนอัณฑะทำหน้าที่ผลิตอสุจิ และฮอร์โมน เพศชาย เป็นสาเหตุให้วัยรุ่นส่วนใหญ่เป็นสิว และมี กลิ่นตัว พัฒนาการด้านร่างกายนี้มักจะทำให้วัยรุ่นมีความวิตกกังวล บางครั้งหงุดหงิด และอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย วัยรุ่นจึงควรได้รับความปรึกษาจากผู้ใหญ่ เพื่อให้วัยรุ่นเข้าใจและยอมรับถึงการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของตนเอง ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของวัยรุ่น ทำให้วัยรุ่นคลายความวิตกกังวลลงได้ และควรให้วัยรุ่นทราบแนวทางการปฏิบัติตนเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม

การพัฒนาร่างกาย วัยรุ่นควรมีคนให้คำปรึกษา และคนที่ให้คำปรึกษา ต้องเข้าใจสภาพแวดล้อมและปัญหาที่เผชิญอยู่ ทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ในการดำเนินชีวิต เข้าใจสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู เพื่อนหรือบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และรู้เท่าทันผู้คนในสังคม ซึ่งจะช่วยให้วัยรุ่นหาทางออกที่ดีที่สุดให้กับตนเองได้เมื่อประสบปัญหาและมีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เป็นผลดีต่อตนเองและสังคม ผู้ที่จะช่วยเหลือวัยรุ่นอาจจะเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู เพื่อน หรือผู้ใกล้ชิดวัยรุ่น การที่จะเข้าใจธรรมชาติของวัยรุ่น ผู้ให้คำปรึกษาดังกล่าวควรมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของวัยรุ่นทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนี้

วัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 12-16 ปี อยู่ในขั้นของการพัฒนาความมีเอกลักษณ์หรือความรู้สึกสับสนไม่เข้าใจตนเอง (Identity & identity diffusion) ตามระยะพัฒนาการของอีริกสัน (Erikson) เป็นระยะที่เด็กจะเริ่มพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดเปิดกว้าง และสร้างเอกลักษณ์แห่งตน ต้องการสิ่งแปลกใหม่ รู้จักเชื่อมโยงประสบการณ์ในอดีตและอนาคตข้างหน้าเข้าด้วยกัน วัยรุ่นจึงมีการเรียนรู้ตามประสบการณ์ที่เพิ่มมากขึ้น (พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุญชัย, 2532, อ้างถึงใน อัมพวัลย์ วิศวรธีรานนท์, 2541, น. 14) ซึ่งผู้ศึกษาได้สรุปพัฒนาการของวัยรุ่นได้ 4 ด้าน ดังนี้

3.1.1 ด้านร่างกาย พัฒนาการทางด้านร่างกายของวัยรุ่น จะมีการเจริญเติบโตถึงขีดสมบูรณ์ เพื่อสามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งปัจจัยสี่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาหาร จะทำให้มีพัฒนาการด้านนี้เป็นไปอย่างปกติ นั่นคือความเจริญเติบโตของร่างกายภายนอกที่เห็นได้ชัดคือ ส่วนสูง น้ำหนัก สัดส่วนร่างกาย ส่วนการเจริญเติบโตภายในได้แก่ การทำงานของต่อมบางชนิด ไคโรกระดูกแข็งแรงขึ้น ระบบการย่อยอาหารและการใช้ประโยชน์จากอาหารเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมากกว่าเดิม เพราะร่างกายกำลังเปลี่ยนแปลงและเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และลักษณะเด่นที่น่าสนใจของความเป็นหญิงและชายคือ ขนาดของสะโพก การขยายของทรวงอก และการมีประจำเดือนของเพศหญิงการมีเสียงที่ห้าวและมีหนวดของเพศชาย เป็นต้น ซึ่งลักษณะเหล่านี้ได้แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์

3.1.2 ด้านอารมณ์ ลักษณะทางอารมณ์ของวัยรุ่นเป็นความรู้สึกหรือความสะเทือนใจที่เกิดจากการที่ร่างกายมีสิ่งเร้ามากระตุ้น อารมณ์ของวัยรุ่นจะมีลักษณะที่ไม่แน่นอนและรุนแรง ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของร่างกายทั้งภายนอกและภายใน และเกิดจากความสับสนในบทบาทของตนเองที่กำลังเปลี่ยนจากวัยเด็กเป็นวัยรุ่นผู้ใหญ่ ซึ่งลักษณะทางอารมณ์ของวัยรุ่นมีดังนี้

3.1.2.1 วัยรุ่นมีการแสดงออกที่แข็งแกร่ง เป็นลักษณะของการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่

3.1.2.2 วัยรุ่นต้องการความเป็นอิสระมากขึ้น จึงมีปัญหาขัดแย้งกับบิดามารดาเสมอ เนื่องจากเด็กวัยนี้กำลังสับสนและพยายามจะพ้นจากการปกครองเลี้ยงดูของบิดามารดา ซึ่งก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างวัย

3.1.2.3 วัยรุ่นเป็นวัยเพื่อฝัน โดยเฉพาะเรื่องอนาคตมักจะฝันถึงการได้รับความสำเร็จในอนาคต การทำงานและอาชีพ

3.1.3 ด้านสังคม วัยรุ่นจะให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมวัย มีความผูกพันกับเพื่อนในกลุ่มมาก โดยจะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศด้วย ซึ่งกลุ่มเพื่อนจะรับรู้ เข้าใจ และช่วยแก้ปัญหาของกันและกันได้ดีกว่า คนต่างวัย และยังสนองความต้องการทางสังคมได้มาก เช่น การเป็นบุคคลสำคัญการต่อต้านผู้มีอำนาจ การหนีสภาพที่ไม่น่าพอใจของบ้าน เป็นต้น ซึ่งลักษณะทางสังคมของวัยรุ่นมีดังนี้

3.1.3.1 วัยรุ่นจะปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มเพื่อนยิ่งกว่าการปฏิบัติตามบิดามารดาหรือครู เพราะเป็นวัยที่ต้องการความเป็นอิสระ

3.1.3.2 เป็นวัยที่ขาดความมั่นใจ จึงทำอะไรคล้าย ๆ กลุ่มเพื่อนให้เป็นที่ยอมรับ เช่น การแต่งกาย การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

3.1.3.3 วัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการด้านสังคมเร็วกว่าผู้ชาย

3.1.4 ด้านสติปัญญา วัยรุ่นจะสามารถเข้าใจและปรับตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ ซึ่งการปรับตัวนี้มีมาแต่แรกเกิดและพัฒนาต่อเนื่องกันตามวัยจนถึงผู้ใหญ่ โดยพัฒนาการทางสมองจะสูงเกือบเท่าผู้ใหญ่ และเข้าใจกฎเกณฑ์ทางสังคมได้ดีขึ้น มีความสามารถในการใช้เหตุผลในการตัดสินใจปัญหา รวมถึงการพัฒนาด้านความคิดเป็นไปอย่างรวดเร็ว เพียงแต่ขาดประสบการณ์ซึ่งทำให้ไม่สามารถใช้ความเข้าใจนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และเพียเจต์ (Piaget, อ้างถึงใน สุพรรณิ ศรีสุขโข, 2550 น. 31) กล่าวว่า วัยรุ่นซึ่งมีช่วงอายุตั้งแต่ 11-15 ปี เป็นต้นไป มีพัฒนาการทางสติปัญญาอยู่ในขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรม (Formal Operational Stage) สามารถตั้งสมมติฐานหรือทำนายสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นได้ ใช้เหตุผลทดสอบสมมติฐานได้ สามารถวิเคราะห์ปัญหาอย่างมีระบบระเบียบ คำนึงถึงหลักความจริง และแก้ปัญหาในทางที่เป็นไปได้แบบแผนของความคิดจะสัมพันธ์ระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ซึ่งเป็นความคิดแบบผู้ใหญ่ สามารถคิดได้อย่างมีระบบ (Piaget & Inhelder, 1971, pp. 132-136, อ้างถึงใน สุพรรณิ ศรีสุขโข, 2550 น. 31) การรู้คิด ความเข้าใจของวัยรุ่นขยายออกไปมากกว่าเด็กระดับประถมศึกษา โดยวัยรุ่นตอนต้น เริ่มมีความคิดแบบนามธรรมเพิ่มขึ้น สามารถที่จะรวมปัจจัยหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา และวัยรุ่นตอนปลายสามารถสร้างความคิดแบบนามธรรม มองปัญหาได้กว้าง สามารถที่จะรวมหรือแยกองค์ประกอบต่าง ๆ

ในการพิสูจน์ข้อสมมติฐานหรือแก้ปัญหา ความสามารถทางสติปัญญา หรือความคิดความเข้าใจเพิ่มขึ้นในเรื่องราวต่าง ๆ ทุกด้านของชีวิต (Foster, Hunsberger & Anderson, 1998, p. 359; Servonsky & Opas, 1987, pp. 250-251; Whaley & Wong, 1991, p. 591, อ้างถึงใน สุพรรณิ ศรีสุขโข, 2550, น. 31)

3.2 พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจของวัยรุ่น

การแสดงออกทางอารมณ์ของวัยรุ่น ทำให้บางครั้งมีผู้เรียกวัยรุ่น ว่า วัยพายุบูแคมที่เป็นเช่นนี้เพราะวัยรุ่นมีอารมณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หรือเรียกว่า หวือหวา ซึ่งสาเหตุที่สำคัญเป็นผลมาจากพัฒนาการด้านร่างกาย อีกทั้งวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องปรับตัวทั้งทางด้านส่วนตัว ครอบครัว เพื่อน และการเรียนทำให้วัยรุ่นที่ปรับตัวไม่ได้ เกิดความเครียด ทำให้อารมณ์ไม่มั่นคง

เดี๋ยวดีเดี๋ยวร้าย จนบางครั้งทำให้เกิดความขัดแย้งกับผู้ใหญ่ บางครั้งส่งผลต่อสุขภาพกาย เช่น ปวดศีรษะ ปวดท้อง ฯลฯ

ดังนั้น ถ้าวัยรุ่นบอกพ่อแม่ว่า “ปวดหัว” โดยทั่วไป พ่อแม่เมื่อได้ยินเช่นนี้ มักจะหายาแก้ปวดมาให้รับประทาน ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ และอาจจะแก้ปัญหาผิดทาง เพราะการที่บุคคลบอกว่า “ปวดหัว” ไม่ได้หมายความว่า เขาจะเจ็บป่วยทางกายเสมอไป บางครั้งการทะเลาะกับเพื่อน การถูกครูดุ การสอบตกหรืออื่นๆ ก็สามารถเป็นเหตุให้ปวดศีรษะได้เช่นกัน สิ่งที่วัยรุ่นบอกเป็นเพียงพฤติกรรมภายนอก ถ้าพ่อแม่ตอบสนองทันทีด้วยการหายามาให้รับประทาน พ่อแม่ก็จะไม่เข้าใจปัญหาที่แท้จริงของวัยรุ่น พ่อแม่จึงควรให้คำปรึกษาวัยรุ่นโดยให้วัยรุ่นได้เล่าเหตุการณ์ เพื่อระบายความรู้สึก หรือความต้องการ ซึ่งเป็นพฤติกรรมภายในของวัยรุ่น จะทำให้พ่อแม่เข้าใจปัญหาที่แท้จริงของวัยรุ่น และพ่อแม่ควรรับฟังด้วยความเข้าใจ และกระตุ้นให้วัยรุ่นหาแนวทางแก้ปัญหา ที่เหมาะสม แต่บางครั้งเพียงมีผู้รับฟัง วัยรุ่นก็รู้สึกดีขึ้นได้ การฟังประเภทนี้เรียกว่า การฟังอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Listening) ซึ่งหมายถึง การที่ผู้รับฟังฟังอย่างตั้งใจและเข้าใจทุกอย่างที่ผู้พูดต้องการสื่อสาร แล้วตอบสนองกลับให้ผู้พูดทราบว่า ผู้ฟังเข้าใจเขา การฟังประเภทนี้ผู้รับฟังจึงต้องมีเวลาเพียงพอที่จะรับฟัง และมีทักษะในการสื่อสารอย่างเข้าใจ การแสดงออกทางด้านจิตใจของวัยรุ่น ในปัจจุบันได้มีนักจิตวิทยาชาวไทยหลายท่านได้ศึกษาและนำเทคนิควิธีการของจิตวิทยาตะวันตก โดยเฉพาะการนำพุทธธรรมมาเป็นแนวทางสรุปได้ว่า

“เมื่อคนเรามีทุกข์ ใจก็จะไม่สงบ ไม่ผ่องใส ความทุกข์ในทางพุทธศาสนา สาเหตุหนึ่งเกิดจากบุคคลมีความยึดมั่นถือมั่น ทำให้ไม่ยืดหยุ่นและไม่ยอมรับความจริงของธรรมชาติ ซึ่งทุกอย่างไม่เที่ยง ทุกอย่างเป็นไปตามเหตุปัจจัย”

ข้อความข้างต้น แสดงให้เห็นว่า เมื่อคนเรามีทุกข์จิตใจก็ย่อมไม่เป็นสุข จึงให้คนเราได้เข้าถึงพุทธศาสนา มีธรรมะอยู่ในใจ เวลาเมื่อมีเรื่องร้ายหรือไม่ดีเข้ามา ก็จะทำให้ความทุกข์นั้นลดหย่อนลงได้บ้าง ให้เข้าใจชีวิตโดยการวิปัสสนา ทำให้สามารถดำเนินชีวิตโดยอิสระ การวิปัสสนาถ้าเข้าถึงวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยชอบทดลองสิ่งแปลก ๆ เช่น การสูบบุหรี่ ก็จะทำให้วัยรุ่นได้ตระหนักรู้ตนเองในทุกขณะว่าสมควรสูบบุหรี่หรือไม่ รู้จักคิดอย่างมีสติและสามารถใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาได้

3.3 พัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่น

วัยรุ่นต้องการเป็นอิสระจากผู้ใหญ่ ต้องการการยอมรับจากเพื่อน จึงชอบทำตามกลุ่มเพื่อน ลักษณะทางเพศขั้นที่สองจะทำให้วัยรุ่นชายและหญิงเริ่มสนใจซึ่งกันและกัน และมี

ความพอใจที่จะพบปะสังสรรค์ ร่วมเล่น เรียน ทำงาน พุดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ซึ่งจะพัฒนาไปสู่รักต่อไป พัฒนาการที่เกิดขึ้นนี้มักจะส่งผลให้วัยรุ่นกับผู้ใหญ่ขัดแย้งกัน

ตัวอย่างเช่น บันทึกรักของวัยรุ่นคนหนึ่ง (กระทรวงสาธารณสุข, 2552) ได้เขียนไว้ว่า “ครอบครัวฉันมีสมาชิก 6 คน ฉันเป็นลูก คนที่ 2 เวลาเพื่อนมาชวนไปเที่ยว พ่อแม่ก็ไม่ยอมให้ไป กลัวว่าฉันจะเป็นอะไร ทำให้ฉันรู้สึกอึดอัดมาก... ฉันอยากมีอิสระมากกว่านี้ อยากให้พ่อแม่เข้าใจว่า ฉันดูแลตนเองได้” วัยรุ่นเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นการคิดอย่างมีเหตุผลเชิงนามธรรม ซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญาขั้นสูงสุดตามทฤษฎีของ Piaget ทำให้วัยรุ่นมีความสามารถทางสมองในการคิดและแก้ปัญหาได้เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ เพียงแต่วัยรุ่นยังขาดประสบการณ์ ทำให้คิดและมีมุมมองเพียงด้านเดียว วัยรุ่นจึงมักจะตัดสินใจต่าง ๆ ในลักษณะตรงกันข้าม เช่น ไม่ “ถูก” ก็ “ผิด” เหตุผลของการตัดสินใจมาจากประสบการณ์เป็นส่วนใหญ่ บางครั้งตัดสินใจบนพื้นฐานของอารมณ์ เช่น เมื่อขออนุญาตไปกับเพื่อน แล้วพ่อแม่ไม่อนุญาตก็รู้สึกน้อยใจ คิดว่า พ่อแม่ไม่รัก เป็นต้น ควรให้วัยรุ่นได้ระบายความรู้สึก แสดงความเข้าใจ และสะท้อนให้วัยรุ่นได้เข้าใจพฤติกรรมของพ่อแม่ในอีกมุมมองหนึ่งคือ ไม่อนุญาตเพราะรักและ เป็นห่วง และถ้าจะทำให้พ่อแม่ไม่เป็นห่วงต้องทำอะไร ซึ่งจะเป็นการพัฒนาการคิดของวัยรุ่นให้คิดอย่างรอบคอบและคิดในหลายมุมมองมากขึ้นหรือแม้แต่การที่วัยรุ่นชื่นชอบและเลียนแบบผู้มีชื่อเสียง ทั้งนักฟุตบอล ดารา นักร้อง ฯลฯ วัยรุ่นก็จะติดตามและพยายามทำตนให้เหมือนผู้ที่ตนชื่นชอบ บางครั้งทำให้เสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากทั้ง ๆ ที่วัยรุ่นยังไม่สามารถหารายได้ด้วยตนเอง

วัยรุ่นเป็นวัยของการแสวงหาเอกลักษณ์ (Identity) จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถมองตนเองและเห็นตนเองตามความเป็นจริง (Realistic) หรือใช้ปัญญา ไม่ใช่ใช้อารมณ์เพียงอย่างเดียว เพราะจะเห็นตนเองเฉพาะที่ตนอยากเป็น (Ideal Self) วัยรุ่นก็จะค้นพบเอกลักษณ์ของตน ทำให้วัยรุ่นมีความเชื่อมั่นในตนเอง และการรู้จักตนเองตามความเป็นจริงจะเป็นแนวทางสู่การพัฒนาตนเองต่อไป วัยแห่งการเรียนรู้ และวัยแห่งความหวังของสังคม ซึ่งพร้อมที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

การควบคุมและสนับสนุนทางสังคม

กระบวนการทางสังคมที่ช่วยสืบทอดความเข้าใจ ความรู้สึก และการประพฤติปฏิบัติจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง มี 2 กระบวนการคือ กระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization Process) และ กระบวนการควบคุมทางสังคม (กาญจนา แก้วเทพ, 2535, น. 89-92)

1. กระบวนการขัดเกลาทางสังคม ก็จะถูกอบรม โดยเด็กผู้หญิงจะเลียนแบบตามแม่ ให้เล่นเป็นเรื่องภายในบ้าน (home-oriented) เล่นตุ๊กตา วาดอนซอน่าย สำหรับเด็กผู้ชาย จะเล่น โลดเอน ผจญภัยลึกลับ ซึ่งต่างกัน แต่พ่อแม่รวมเล่นกัน เด็กผู้ชายจะเล่นเป็นหัวหน้ากลุ่ม จะแสดงความเข้มแข็งกล้าหาญ ส่วนเด็กผู้หญิงจะแสดงความอ่อนหวาน เรียบร้อย

2. กระบวนการทางสังคม เราเรียกว่า กระบวนการขัดเกลาทางสังคม อันอาจถือได้ว่าเป็นมาตรการอันแรกสุดที่สังคมจะทำการถ่ายทอดโครงสร้างทางจิตเพศ (psycho-sexual structure) ที่สอดคล้องกับสภาพทางสังคมให้แก่คนแต่ละรุ่นให้ต่อเนื่องกันไป เส้นทางชีวิตของเด็กผู้หญิงจะถูกกำหนดเอาไว้เลยว่า กิจกรรมการเล่นที่จะต้องเป็นไปตามแผนชีวิตที่สังคม วาดเอาไว้ เราไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่าร่างกายของเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงนั้นแตกต่างกัน กระบวนการขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นเรื่องทางด้านจิตวิทยาสังคม

การควบคุมทางสังคม ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมกับเพศของตนนั้น หากผู้หญิงไม่ยอมทำตามบทบาททางเพศที่สังคมกำหนดมาให้แล้ว สังคมที่กำลังเห็นและเป็นอยู่ในปัจจุบันจะไม่มีวันดำเนินต่อไปได้ ด้วยเหตุนี้ผู้ใดก็ตาม โดยเฉพาะผู้หญิงที่ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางเพศที่สังคมวางไว้ ก็จะได้รับบทลงโทษด้วยรูปแบบที่เบาไปจนหนักสุด เราเรียกมาตรการที่สองของสังคมนี้ว่า “การควบคุมทางสังคม” ซึ่งเป็นมาตรการที่หนักกว่าจะใช้ควบคู่กับมาตรการขัดเกลาทางสังคม หรือใช้ในกรณีที่มาตรการแรกใช้การไม่ได้

มาตรการการควบคุมทางสังคม ได้ระบุลักษณะของ “ความเป็นหญิง” ไว้อย่างชัดเจนว่า ผู้หญิงเจ้าแง่แสนงอน เจ้าอารมณ์ ไม่มีเหตุผล อ่อนแอ ไม่สร้างสรรค์ ควรทำงานแต่ในบ้าน หากหญิงใดเลือกหนทางชีวิตของตนให้เหมาะสมกับความเป็นหญิง ก็จะมีชีวิตที่ผาสุก ที่ไร้ความทุกข์

สิ่งที่เกิดขึ้นกับบรรดาผู้หญิงที่นอกคอก ที่ไม่ยอมดำเนินชีวิตตามแผนที่สังคมวางไว้ให้ ถ้าหากมีการข่มขู่แล้วยังไม่เชื่อฟัง ผู้หญิงที่ปฏิเสธภาพพจน์ที่สังคมมอบหมายก็จะได้รับประณามในรูปแบบต่าง ๆ จากสังคม เพื่อให้ผู้หญิงเหล่านั้นเกิดความรู้สึกผิดและเปลี่ยนการกระทำเสียใหม่ เช่น หัวแข็ง ทำอะไรตามใจตนเอง สูบบุหรี่เพื่อประชดชีวิต และท้ายสุดกลายเป็นพฤติกรรมที่มีอารมณ์รุนแรงก้าวร้าวได้

แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ (Objects Relations Approach) โดยทัลดอต พาร์สัน (Talcott Person) ได้รวมแนวคิดของทฤษฎีจิตวิเคราะห์เกี่ยวกับบุคลิกภาพและทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของระบบสังคมเข้าด้วยกัน (ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่, 2553) ซึ่งผ่านกระบวนการเรียนรู้ ยอมรับค่านิยมที่เหมาะสม พาร์สันอธิบายบทบาททางเพศตามกรอบแนวคิดเป็นสถาบันที่จำเป็นสำหรับการดำรงอยู่ของสังคม ในฐานะที่เป็นสถาบันที่สร้างและอบรมขัดเกลาสมาชิกใหม่ของสังคม โครงสร้างครอบครัวและสังคมได้กำหนดแบบแผนให้ผู้ชายเป็นฝ่ายหาเลี้ยง และผู้หญิงเป็นแม่บ้าน นอกจากนี้ พาร์สันได้เน้นถึงกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่หล่อหลอมให้เด็กหญิงและเด็กชายมีลักษณะและบทบาทที่เหมาะสมกับเพศตนเอง พาร์สันเชื่อว่าผู้หญิงจะถูก

อบรมขัดเกล่าให้มีคุณสมบัติในเชิงหัวอ่อนกว่าอนสอ่น่าย ให้ความสำคัญกับอารมณ์มากกว่า เหตุผลเรียกว่า “Expressive Roles” ส่วนผู้ชายจะถูกอบรมขัดเกล่าให้มีบุคลิกแบบก้าวร้าว มีความคิดริเริ่มและเป็นเหตุเป็นผลเรียกว่า “Instrumental Roles”

แหล่งที่มาของการสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคม แบ่งเป็น 5 ลักษณะ (Thoits, 1982, pp. 147-148, อ้างถึงใน สุพรรณี ศรีสุขโข, 2550, น. 45) คือ

1. ให้ความใกล้ชิด ช่วยเหลือบุคคลอื่นให้รู้สึกปลอดภัย อบอุ่น และไม่รู้สึกโดดเดี่ยว
2. พฤติกรรมการดูแลรับผิดชอบ ให้ผู้ใหญ่รับผิดชอบต่อความเจริญเติบโตและสุขภาพแก่ผู้น้อยกว่า และให้ตนเองรู้สึกว่าเป็นบุคคลที่ผู้อื่นพึ่งพาได้
3. การได้รับความยอมรับจากครอบครัวและเพื่อน เพื่อเป็นสิ่งที่เชื่อมั่นให้เกิดความมั่นใจและมีคุณค่าในตนเอง
4. การได้รับความช่วยเหลือ เช่น คำแนะนำ การชี้แนะ หรือได้รับกำลังใจ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา
5. การมีส่วนร่วมในสังคม ทำให้บุคคลรู้สึกมีเป้าหมาย และมีคุณค่าในกลุ่มระดับของการสนับสนุนทางสังคม แบ่งเป็น 3 ระดับ

5.1 ระดับกว้าง (Macro level) เป็นการพิจารณาการเข้าร่วมหรือการมีส่วนร่วมในสังคม เช่นการเข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ

5.2 ระดับกลุ่มเครือข่าย (Mezzo level) คือกลุ่มบุคคลที่มีสัมพันธ์ภาพกันอย่างสม่ำเสมอ เช่น กลุ่มเพื่อน

5.3 ระดับแคบหรือระดับเล็ก (Micro level) เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากที่สุด จะมีคุณภาพความสัมพันธ์กันมาก ได้แก่คู่สมรส บุตรและสมาชิกในครอบครัว

แนวคิดทางโครงสร้างสังคม-วัฒนธรรม

บทบาทหญิงชายกับการพัฒนา (Gender and Development) การปรับเปลี่ยนโครงสร้างของสังคม เพื่อนำไปสู่สังคมใหม่ในอุดมคติ โดยมีลักษณะที่มองโครงสร้างเชิงอำนาจเป็นหลัก มองว่าความไม่เสมอภาคทางเพศเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นมา ซึ่งสามารถอธิบายเหตุการณ์ระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงได้ โดยมองความช่วยเหลือหรือความรับผิดชอบต่อเพศชายที่จะต้องติดต่อเพศหญิงในประเด็นด้านสังคม ทั้งยังมองอีกว่าความสัมพันธ์ระหว่างเพศเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยอาศัยสามการเปลี่ยนแปลงของสามสิ่งคือ ตัวบทกฎหมาย โครงสร้างของสังคมและค่านิยม

ในสังคม เนื่องจาก GAD มองว่าความไม่เสมอภาคทางเพศนั้นถูกสร้างจากอำนาจชายเป็นใหญ่ที่ครอบงำสังคมไว้ (กรวิภา วิลลาส, 2550, น. 1)

วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดผู้หญิง วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งตรงกันข้ามกับธรรมชาติ ในเรื่องวัฒนธรรมที่มีผลต่อการจัดฐานะของผู้หญิงให้ต่ำหรือด้อยคุณค่าที่สุดในความหมายที่ กว้างที่สุดคือ ธรรมชาติหรือสภาพทางชีวภาพของผู้หญิง ทุกวัฒนธรรมจะมีกระบวนการรักษาระบบของรูปแบบที่มีความหมาย ที่อาจแสดงออกในรูปสัญลักษณ์หรือศิลปวัตถุ ด้วยการที่มนุษย์พยายามเปลี่ยนแปลงสถานะที่เป็นอยู่ทางธรรมชาติ หรือควบคุมให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของมนุษย์ ซึ่งเราอาจเรียกได้ว่าเป็นจิตสำนึกของมนุษย์ หรือผลิตผลจากจิตสำนึกของมนุษย์ ได้แก่ ระบบความคิดและความรู้ทางเทคโนโลยี ที่พยายามทุกวิถีทางที่จะควบคุมธรรมชาติ หรือเรียกได้ว่าเป็นการสร้างวัฒนธรรมนั่นเอง (ปราวณี วงศ์เทศ, 2543, น. 44-45)

ทฤษฎีนี้ ได้เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ในเรื่อง การพัฒนาการต่าง ๆ ทางด้านจิตใจ ความวิตกกังวล จิตใต้สำนึก ตลอดจนการควบคุมทางด้านสังคม ๆ ต่าง ๆ ที่ช่วยให้เด็กวัยรุ่นที่เล็ก สืบบุหรื ต้องเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และจิตใจ การได้รับแรงสนับสนุนในด้านต่าง ๆ จะช่วยให้ผ่านพ้นช่วงวิกฤตในการเลิกบุหรืได้ เนื่องจากผู้หญิงเป็นเพศที่อายต่อการกระทำเมื่อทำไม่ดีที่ผู้หญิงไม่พึงกระทำก็ย่อมเกิดความอาย และความอายจะเป็นตัวช่วยต่อการเลิกสูบบุหรืได้

ระยะวัยรุ่นมักเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญอีกระยะหนึ่งในการพัฒนาการทางด้านศีลธรรมจรรยา หากเด็กวัยรุ่นเจริญเติบโตขึ้นมาโดยขาดผู้นำที่ช่วยตัดสินใจปัญหาในระยะเริ่มแรกแล้ว จะก่อให้เกิดผลเสียในระยะยาว ระยะวัยรุ่นเป็นระยะที่เด็กควรจะมีพื้นฐานทางศีลธรรมที่มั่นคงพอสมควร เพื่อเป็นสิ่งที่เขาจะได้ใช้ยึดถือเมื่อประสบปัญหาต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามผู้ใหญ่ก็ควรให้คำปรึกษาแนะนำและให้ความช่วยเหลือหรือช่วยชี้ช่องทางให้เด็ก เมื่อเกิดความสับสนเกี่ยวกับการปฏิบัติตน หน้าที่สำคัญที่สุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครองก็ต้องพยายามเข้าใจเห็นอกเห็นใจและชี้ให้เด็กวัยรุ่นได้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างหลักศีลธรรม ซึ่งวัยรุ่นได้เรียนรู้มาตั้งแต่เด็กกับหลักประพฤติปฏิบัติซึ่งมีความ สำคัญยิ่งในการประพฤติตน

นอกจากนี้ บิดามารดาครูอาจารย์จำต้องระลึกไว้ด้วยว่าการสั่งสอนในด้านศีลธรรมจรรยาจะต้อง กระทำด้วยความระมัดระวัง เนื่องจากคำสั่งสอนหรือข้อห้ามบางชนิดแม้จะถูกต้องสมควรก็ตาม แต่สังคมส่วนใหญ่ก็มิได้กระทำตามคำสั่งสอนดังกล่าว เป็นเหตุให้เด็กวัยรุ่นมักไม่เข้าใจเกิดความสับสนหรือพูดอีกนัยหนึ่งก็คือ ในระยะการเจริญเติบโตนี้ วัยรุ่นจะสับสนเกี่ยวกับเรื่องความเชื่อถือกับการกระทำที่แท้จริง หรือพฤติกรรมบางชนิดฝ่ายชายกระทำได้ แต่ฝ่ายหญิงกระทำ

ไม่ได้ ทำให้วัยรุ่นนุ่งยากใจและมักจะต้องเปลี่ยนแปลงความคิดเกี่ยวกับศีลธรรมจรรยาของตนอยู่ตลอดเวลา (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2520, น. 220-221)

ซึ่งข้อความข้างต้น ได้เกี่ยวข้องกับการศึกษาในเรื่องการสูบบุหรี่ของผู้หญิง ซึ่งถ้าเป็นผู้ชายสูบสังคมไม่ได้มีผลอะไร กลับมองไปในทางบวก แต่มามองที่ผู้หญิงสูบบุหรี่ สังคมได้ประณามว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี เป็นต้น

4. แนวคิดเรื่องเพศสภาพ (Gender)

เพศ (Sex) หมายถึง ความแตกต่างทางชีวภาพระหว่างเพศชายและเพศหญิง ผู้หญิงตั้งครรภ์และให้นมบุตรในขณะที่ผู้ชายทำให้ผู้หญิงตั้งครรภ์ความสามารถที่เชื่อมโยงกับเพศเหล่านี้เป็นเรื่องของพันธุกรรมเป็นจริงทุกสังคม และไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

บทบาทหญิงชาย (Gender) หมายถึงลักษณะและโอกาสทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเป็นเพศชายและเพศหญิง ในสังคมส่วนใหญ่ ผู้ชายและผู้หญิงจะมีความแตกต่างกันในกิจกรรมที่เข้าร่วมการเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่สร้างขึ้นโดยกระบวนการทางสังคมเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและมีความหลากหลาย ในเรื่องชนชั้น เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ อายุ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางสังคม และยังเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายและผู้หญิง เช่น “ปัญหาของผู้หญิง” เป็นเรื่องของผู้หญิงเท่านั้น และไม่สนใจซึ่งไม่ถูกต้อง ในด้านความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างผู้ชายและผู้หญิงที่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐ เศรษฐกิจ เป็นบทบาทความเป็นหญิงเป็นชาย (Gender roles) เป็นกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายและตำแหน่งทางสังคมของผู้ชายและผู้หญิง บทบาทเหล่านี้จะช่วยให้ในการพิจารณาการรับโอกาสและเข้าถึงทรัพยากรของผู้ชายและผู้หญิง โดยขึ้นอยู่กับลักษณะความเป็นหญิงเป็นชายที่แต่ละสังคมและวัฒนธรรมกำหนด ในขณะที่บทบาทความเป็นหญิงเป็นชายจะสร้างความคาดหวังและข้อจำกัดบางอย่างต่อทั้งผู้หญิงและผู้ชาย แต่บทบาทเหล่านี้ก็มักจะคงไว้ซึ่งสถานะที่ต่ำกว่าของผู้หญิงในสังคม มักจะเป็นภาพสะท้อนที่เป็นข้อตรงข้าม จึงทำให้เข้าใจว่าบทบาทหญิงและชายเป็นสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงไม่ได้ แต่ความจริงแล้วเกิดจากการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา ถูกสร้างขึ้น โดยผ่านปัจจัยต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรม ประเพณี การเมือง และมีความหลากหลายในวัฒนธรรมที่ต่างกัน (ตามลักษณะต่าง ๆ เช่น ชนชั้น ชาติพันธุ์ เชื้อชาติ อายุ วรณะ และสถานภาพสมรส) การศึกษา เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และวิกฤตการณ์ ต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งประกอบไปด้วยแง่มุมต่างๆ 3 แ่มุมด้วยกัน : สถานภาพภายในโครงสร้างทาง

สังคมที่บ่งบอกว่าผู้หญิงและผู้ชายควรจะอยู่หรือถูกคาดหวังให้อยู่ตรงไหนในสังคม กฎเกณฑ์สำหรับพฤติกรรมและการประพฤติตนต่อกันที่วางไว้ให้แก่ผู้ชายและผู้หญิง และความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้หญิงและบทบาทของผู้ชายในขณะเดียวกันบทบาทหญิงชายและผู้ชาย (Gender and Men) เรามักจะไม่คิดว่าประเด็นบทบาทหญิงชายเป็นแง่มุมหนึ่งของตัวตนทางสังคมของผู้ชาย เนื่องจากเรามักจะยึดถือลักษณะความเป็นชายว่าเป็นบรรทัดฐาน โดยที่ลักษณะต่าง ๆ ของความเป็นหญิงเป็นเพียงสิ่งที่ต่างไปจากบรรทัดฐานนี้

อย่างไรก็ตาม ชีวิตและกิจกรรมต่าง ๆ ของทั้งผู้ชายและผู้หญิงนั้นได้รับอิทธิพลมากจากบทบาทหญิงชายในสังคม และส่วนใหญ่ผู้ชายมีแนวโน้มที่จะมีทางเลือกและมีโอกาสมากกว่าผู้หญิง ทั้งยังสามารถเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ได้มากกว่าผู้หญิงอีกด้วย สิ่งนี้เป็นผลมาจากกรอบของตัวบทกฎหมาย นโยบาย และสถาบันต่าง ๆ ที่ยึดถือทัศนคติและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งที่เหมาะสมกับเพศหญิงในแต่ละสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาในเรื่องผู้หญิงที่สูบบุหรี่ ถึงแม้จะเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ได้เท่าเทียมกับผู้ชาย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า คนอื่นจะมองว่าทำในสิ่งที่ดีที่ถูกต้องทุกคน ยังคงมองผู้หญิงที่สูบบุหรี่เป็นคนที่น่าละอาย และน่ารังเกียจ ที่ผู้วิจัยได้อนุมานไว้ และในความสัมพันธ์อีกประเด็น คือ ความสัมพันธ์หญิงชาย (Gender Relation) เป็นการปรับเปลี่ยนการมองผู้หญิงและผู้ชายเป็นกลุ่มที่แยกออกจากกันมาเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้ชายและผู้หญิงที่สร้างกลุ่มคนทั้งสองกลุ่มนี้ขึ้นมาอย่างไม่เท่าเทียม โดยผ่านสังคมที่มอบหมายกิจกรรมบางอย่างให้ผู้หญิงและบางอย่างให้ผู้ชาย ซึ่งถูกสร้างขึ้นจากกิจกรรมและสถาบันต่าง ๆ ของมนุษย์ ดังนั้นความสัมพันธ์หญิงชายจึงเปลี่ยนแปลงได้ ความสัมพันธ์ หญิงชายยังคงแตกต่างกันตามประวัติศาสตร์และช่วงเวลาอีกด้วย เป็นการมองผู้หญิงที่อยู่ในสถานะที่ต่ำกว่าและการมีอำนาจในการครอบครองและควบคุมของผู้ชาย สภาพการณ์มีอยู่และการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีอยู่และที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป ก่อให้เกิดรูปแบบใหม่ ถูกสร้างขึ้นมาโดยผ่านกฎเกณฑ์ บรรทัดฐาน และแนวทางปฏิบัติต่างๆ จึงไม่ได้เกิดขึ้นและมีอยู่อย่างไร้ทิศทาง แต่เป็นผลของแนวทางที่สถาบันต่าง ๆ ดำเนินอยู่และมีการสร้างใหม่ตามกาลเวลา การที่จะขจัดความไม่เสมอภาคนั้น ต้องตระหนักว่าความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันนั้นเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่งโดยผ่านกระบวนการทางสังคม ไม่ใช่สิ่งที่เป็นธรรมชาติ ดังนั้น ความสัมพันธ์หญิงชายจึงเปลี่ยนแปลงได้ โดยผ่านการแทรกแซงอย่างเป็นระบบของมนุษย์ และความสัมพันธ์หญิงชายเป็นแนวทางที่สังคมหรือวัฒนธรรมหนึ่งให้ความหมายของสิทธิ ความรับผิดชอบ และตัวตนของผู้ชายและผู้หญิงในลักษณะที่มีความสัมพันธ์กัน (กรวิภา วิลลาส, 2551, น. 1-8)

เพศสภาพมีพื้นฐานจากการแบ่งงานตามเพศ (Sexual Division of Labour) อันเนื่องมาจากสรีระตามธรรมชาติของผู้หญิงซึ่งเป็นฝ่ายตั้งครรรค์ดังนั้นงานที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกทั้งหมดจึงตกเป็นหน้าที่และบทบาทของผู้หญิงในขณะที่บทบาทของผู้ชายถูกกำหนดจากภาวะที่ผู้หญิงไม่สามารถทำงานหนักได้ในช่วงการตั้งครรรค์และคลอดลูกทำให้ผู้ชายต้องเป็นผู้หาอาหาร ผลของการแบ่งงานดังกล่าว ทำให้เกิดการกำหนดเพศสภาพขึ้นในรูปแบบสัญลักษณ์ความเป็นหญิง ความเป็นชายเช่นผมหงอก กระโปรง ร่องไห้ อ่อนแอ เจ้าอารมณ์เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นหญิง ในขณะที่กางเกง เข็มขัด ไม่มีน้ำตาเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นชาย และสิ่งเหล่านี้ก็ได้รับการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เช่น สัญลักษณ์ของห้องน้ำชายและหญิงจะใช้กระโปรงและกางเกงเป็นสัญลักษณ์ เป็นต้น

ในรอบ 10 ปี ที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบัน สังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ความเป็นหญิง ความเป็นชาย เกิดขึ้นจากความแตกต่างด้านสรีระหรือชีววิทยา ซึ่งความต่างในแง่มุมนี้นำไปสู่การสร้างข้อสรุปอื่น ๆ ว่าหญิงชายมีความแตกต่างในด้านอื่นๆ ด้วย และเป็นลักษณะที่ตายตัว ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ โดยทั้งหมดนี้เป็นการมองความแตกต่างของหญิงชายผ่านกรอบเรื่องเพศ (Sex) ซึ่งได้รับการพัฒนาเป็นความเชื่อและค่านิยมต่าง ๆ ที่มีต่อคุณลักษณะของหญิงที่พึงมี พึงเป็นตามที่สังคมคาดหวังไว้ เช่น ผู้หญิงต้องมีความอ่อนโยน เรียบร้อย อ่อนน้อม ไม่เด็ดขาด ต้องพึ่งพา ถอยหนี อ่อนแอ อารมณ์อ่อนไหว เป็นแม่บ้าน ในขณะที่คุณลักษณะของผู้ชายจะมีลักษณะที่ตรงกันข้ามอย่างสุดขั้ว กล่าวคือ มีความก้าวร้าว ทะเยอทะยาน หนักแน่น เด็ดขาด อึดระ มีเหตุผล เข้มแข็ง

การเน้นผู้หญิงที่อ่อนโยน มีน้ำใจ ความเป็นแม่ บุคลิกของผู้หญิงที่เอาใจเขามาใส่ใจเรามากกว่า มีความรักและความผูกพันกับผู้อื่นมากกว่า มาจากทฤษฎีของ Carol Gilligan (1982, อ้างถึงใน สุลินี วรศรีโสทร, 2547, น. 18) ที่ว่าแม่เลี้ยงลูกผู้ชายให้ตรงกันข้ามกับตัวเอง (Opposite) เด็กผู้ชายจึงต้องตัดความรัก ความผูกพันออกจากแม่ ต่างจากเด็กผู้หญิงที่แม่จะเลี้ยงแบบผูกพัน (Attachment) มากกว่า ผู้หญิงจึงมีความรู้สึกของการเอื้ออาทรมากกว่าผู้ชาย

อย่างไรก็ตาม ความคิดเห็นที่เปลี่ยนไปของวัยรุ่นหญิงและชายต่อการสืบทอดหรือของ วัยรุ่นหญิงก็ยังไม่เป็นที่ยอมรับ ยังคงคิดแบบดั้งเดิมอยู่ ถึงแม้ว่าปัจจุบันวิวัฒนาการจะก้าวไปข้างหน้า แต่สำหรับความเป็นหญิงยังถูกครอบงำโดยสายตาผู้อื่น ไม่ให้คิดถึงค่านิยมใหม่ที่ผู้หญิงพึงกระทำ

5. ทบทวนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธิตี รัตนโชติ (2539) ได้ทำการศึกษาวัยรุ่นหญิงกับการสูบบุหรี่ ศึกษาเฉพาะนักเรียนหญิงในโรงเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิง และเปรียบเทียบว่าปัจจัยใดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่มากกว่ากัน เนื่องจากพบว่าวัยรุ่นหญิงมีการสูบบุหรี่เพิ่มมากขึ้น โดยพบว่าพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเด็กวัยรุ่นหญิง โดยใช้ทฤษฎีการควบคุมทางสังคม และทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน มาผสมผสานกัน ผลการศึกษาได้สนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งมีตัวแปรเพียง 6 ตัวเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ จำนวนเพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่ ความรู้สึกผูกพันต่อบิดามารดา ความรู้สึกผูกพันต่อครูและโรงเรียน ความยึดมั่นผูกพันต่อกิจกรรมที่สังคมยอมรับ ความเชื่อถือในบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ในสังคม และทัศนคติของวัยรุ่นหญิงต่อการสูบบุหรี่ของผู้หญิง โดยที่กลุ่มตัวอย่างที่สูบบุหรี่มีเพียงร้อยละ 9 เท่านั้น ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุดต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ก็คือเพื่อนสนิท และยังได้สนับสนุนตัวแปรที่ถูกคาดว่าจะมีผลกระทบโดยตรงต่อการที่เด็กวัยรุ่นสูบบุหรี่

กาญจนา โกวิทย์แสงทอง (2548) ได้ทำการศึกษานาฏกรรมการสูบบุหรี่ของผู้หญิง ศึกษาการจัดการภาพประทับ เพื่อต้องการทราบถึงผู้หญิงมีวิธีการสร้างภาพประทับของพวกเธอเพื่อให้เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลอื่นได้อย่างไร โดยศึกษาผู้หญิงที่สูบบุหรี่ในโรงแรมแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ทำให้ได้ทราบถึงกลยุทธ์ต่าง ๆ โดยใช้ประชากร กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในองค์กรแห่งเดียว เป็นการนำเอาแนวคิดการปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์นิยมแนวนาฏกรรมได้ว่ากลุ่มตัวอย่างประสบความสำเร็จในการแสดงของตนคือ การแสดงสมบัติภาพเพราะสามารถสื่อสารอย่างสอดคล้องประสานกับภาพประทับที่บุคคลพยายามที่จะเสนอให้คนอื่นรับรู้ได้อย่างน้อยระดับหนึ่ง และ ยังสอดคล้องกับทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ ซึ่งเป็นแนวพื้นฐานที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลนั้น ๆ กับบุคคลอื่น ๆ บุคคลเป็นผู้กระทำที่เลือกสรร ตรวจสอบ หยุดยั้ง จัดกลุ่มใหม่ และปรับเปลี่ยนความหมายต่าง ๆ ผ่านกระบวนการตีความ ตามสถานการณ์ที่สังคมที่เขาเผชิญ ทั้งสองแนวคิดต่างก็ให้ความสำคัญกับมนุษย์ในฐานะที่เป็นผู้ที่เข้มแข็ง ไม่ยอมจำนนต่อโครงสร้างที่เหนือกว่า และได้ศึกษาผู้หญิงที่สูบบุหรี่สามารถตอบสนองความต้องการของตนในที่ทำงาน ซึ่งมีกฎข้อห้ามมากมาย ด้วยการมีกลยุทธ์มากมายทั้งของตนเอง และปรับโครงสร้าง ข้าพวกเธอยังสามารถแสดงให้เห็นสมบัติภาพในฐานะที่เป็น “สมาชิก” คนหนึ่งขององค์กร

อรวี ธนประภัศร์ (2532) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มเพื่อนเพื่อเพื่อน ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาความคิดเห็นเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนสมาชิกในกลุ่มเพื่อนเพื่อเพื่อน กับนักเรียนไม่ได้เป็นสมาชิก และอาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มที่มีต่อการสูบบุหรี่และ ผู้สูบ แนวความคิดในการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการสูบบุหรี่ในสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ปัญหการสูบบุหรี่ในสถานศึกษาต่อไป โดยใช้การศึกษาเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามศึกษากลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มสมาชิกเพื่อนเพื่อเพื่อน 139 คน, กลุ่มนักเรียนทั่วไป 341 คน, กลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษาในโรงเรียน 30 คน โดยรวมเป็นจำนวนทั้งหมด 21 โรงเรียน นักเรียน 2 กลุ่มแรก อายุ 14-16 ปี ช่วงวัยรุ่น ผลการศึกษาสรุปได้ว่า นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่ไม่เคยสูบบุหรี่ ส่วนกลุ่มที่สูบบุหรี่จะเริ่มสูบในช่วงวัยรุ่นตอนต้น มีสาเหตุจูงใจเนื่องจากอยากรลอง เห็นตัวอย่างจากญาติ บุคคลข้างเคียง ผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย และศึกษาในโรงเรียนชายมากกว่าแบบอื่น และพบว่านักเรียนที่เคยสูบแล้วเลิกมีจำนวนมากกว่านักเรียนที่ยังคงสูบอยู่ นอกจากนั้นประชากรที่ศึกษา ทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นด้วยกับการไม่สมควรสูบบุหรี่ เพราะทราบถึงพิษและโทษของบุหรี่ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนมีแนวโน้มจะไม่สูบบุหรี่ ในการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันแก้ไข ให้จัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้โทษบุหรี่แก่สาธารณชน ให้บริการคำแนะนำแก่นักเรียนที่มีปัญหาการสูบบุหรี่ ตลอดจนส่งนักเรียนที่ติดบุหรี่ไปรับรักษาต่อ ส่วนแนวโน้มการสูบบุหรี่จะนำไปสู่การติดยาเสพติดอื่น ๆ บุหรี่หาง่ายแต่ทำลายสุขภาพ

พจนารถ วัชรพิมลมาศ (2535) ได้ทำการศึกษาความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมของผู้สูบบุหรี่ต่อข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร : ศึกษาเฉพาะผู้สูบบุหรี่เพศชาย ณ ศูนย์การค้าในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้และทัศนคติของผู้สูบบุหรี่จากศูนย์การค้าในเขตกรุงเทพมหานคร ในเรื่องเกี่ยวกับอันตรายจากพิษภัยของบุหรี่ต่อบุคคลข้างเคียง และข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การควบคุมความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัย พ.ศ. 2535 และศึกษาแนวโน้มพฤติกรรมให้ความร่วมมือต่อข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร โดยใช้ประชากรเพศชายที่สูบบุหรี่ มา ณ ศูนย์การค้า 5 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร พบว่า เหตุผลในการเริ่มสูบบุหรี่ที่มีผู้ตอบเป็นอันดับ 1 ได้แก่ การสูบบุหรี่สามารถคลายเครียดได้

สำหรับความรู้และทัศนคติต่ออันตรายของบุหรี่ต่อบุคคลข้างเคียงและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันอันตรายของบุหรี่ต่อบุคคลข้างเคียงโดยไม่สูบบุหรี่ในที่สาธารณะ ไม่สูบบุหรี่ที่ห้ามสูบและไม่สูบในสถานที่ที่มีคนอยู่หนาแน่นมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับความรู้และทัศนคติต่ออันตรายของบุหรี่ต่อบุคคลข้างเคียงและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครกับพฤติกรรม เมื่อพบเขตปลอดบุหรี่ในสถานที่ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครกำหนดไว้โดยปฏิบัติตามทุกครั้ง และปฏิบัติตามบางครั้ง มีความสำคัญอย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับความรู้และทัศนคติต่ออันตรายของบุหรี่ต่อบุคคลข้างเคียงและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครกับเหตุผลในการปฏิบัติตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เพราะถ้าไม่ปฏิบัติตามจะถูกดำเนินคดีจากคนทั่วไป เพราะเคารพสิทธิของบุคคลที่ไม่สูบบุหรี่ เพราะเป็นการไม่รบกวนบุคคลที่ไม่สูบบุหรี่ เพราะบุคคลที่ไม่สูบบุหรี่จะได้ไม่ต้องรับควันที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และเพราะไม่ต้องถูกปรับ (ไม่เกิน 1,000 บาท) มีความสำคัญอย่างมีนัยสำคัญ

วรี รุ่งสุริยะวิบูลย์ (2535) ได้ศึกษาถึงเจตคติและพฤติกรรมการตอบสนองของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการสูบบุหรี่ในชุมชน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่ในสถานที่ชุมชน เห็นว่าการสูบบุหรี่ก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายของผู้สูบ และของผู้ที่ใกล้เคียง ซึ่งรัฐบาลควรมีมาตรการ และหาหนทางในการป้องกันแก้ไขอันตรายที่เกิดขึ้นจากการสูบบุหรี่ของผู้สูบเองและบุคคลอื่นๆ ด้วย ตลอดจนเห็นด้วยกับการต่อต้านการสูบบุหรี่ในสถานที่ชุมชนและต้อง การ ให้รัฐบาลออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ที่ได้รับอันตรายจากควันบุหรี่ในสถานที่ชุมชน

เพ็ญจันทร์ สุทธิพิเชษฐกุล (2534) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ : ศึกษาเฉพาะข้าราชการกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาความรู้พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมกาสูบบุหรี่ของข้าราชการกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 289 คน ผลการศึกษาสรุปว่า การเปิดรับข่าวสาร ของกลุ่มตัวอย่างจากสื่อวารสาร นิตยสาร มีผลต่อความรู้ในเรื่องโทษของบุหรี่ ส่วนการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนต่อสัปดาห์ และในการเปิดรับสื่อ วารสาร นิตยสาร มีผลกับทัศนคติต่อการไม่สูบบุหรี่ นอกจากนี้การเปิดรับสื่อวิทยุมีผลต่อพฤติกรรมกาสูบบุหรี่และจะมีผลไปในทางที่ดียิ่งขึ้น ถ้าได้มีการเปิดรับข่าวสารสื่อมวลชนต่อสัปดาห์และในการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์ วารสาร นิตยสาร จะมีผลต่อพฤติกรรมกามีส่วนร่วมในการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ และจะมีผลมากขึ้นในทางที่ดี ถ้าเปิดรับสื่อมวลชนต่อสัปดาห์ และเปิดรับสื่อวิทยุจะช่วยให้มีส่วนร่วมในการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่

สุพรรณิ ศรีสุขโข (2550) ได้ศึกษาการพัฒนาตนเองในสังคมที่เปลี่ยนแปลง : ทัศนะของวัยรุ่นหญิงในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตวัยรุ่นหญิง

ได้แก่ ตัววัยรุ่นหญิงที่ได้รับอิทธิพลมาจากกลุ่มเพื่อน ครอบครัว สิ่งแวดล้อม และสื่อมวลชน ที่หล่อหลอมให้วัยรุ่นหญิงแสดงพฤติกรรมออกมาโดยทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตมีความสัมพันธ์กับความต้องการของวัยรุ่นหญิงต่อหน่วยงาน หรือกลุ่มงานอยู่ในระดับต่ำ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตมีความสัมพันธ์กับความต้องการของวัยรุ่นต่อหน่วยงานหรือกลุ่มงานอยู่ในระดับปานกลางและพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการในการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นหญิง ต้องการให้สมาชิกในครอบครัวมีความรักและผูกพันกัน ต้องการมีความคิดเป็นอิสระในการตัดสินใจ และที่สำคัญที่สุด ตัววัยรุ่นหญิงเองที่ต้องรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลงเพื่อไม่ให้ ตกเป็นเหยื่อ ต้องมีความเข้มแข็งที่จะปฏิเสธสิ่งที่ไม่ดี และรู้จักคบเพื่อนที่ดี เพื่อป้องกันการใช้ชีวิตแบบฟุ้งเฟ้อ

ปิยะวดี สิงห์พันธ์ (2544) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความขัดแย้งกับบิดามารดาของเด็กวัยรุ่นตอนกลางและวัยรุ่นตอนปลาย พบว่า วัยรุ่นที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันมีความขัดแย้งกับบิดามารดาน้อยกว่าวัยรุ่นที่บิดามารดาหย่าร้างกัน ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากการมีบุตรได้อยู่ในครอบครัวที่อยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตาทั้งบิดามารดาจะทำให้บุตรมีความรู้สึกที่อบอุ่น ไม่มีปมด้อย และอาจแสดงออกมาให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ดีโดยไม่ดื้อรันหรือมีพฤติกรรมต่อต้าน บุตรอาจมีความพอใจที่บิดามารดารักใคร่กลมเกลียวกันและทำให้บรรยากาศภายในบ้านดีไปด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า รายได้ของครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดา ซึ่งจะวัดจากรายได้อย่างเดียวไม่ได้ จำเป็นต้องนำรายได้ของมารดาาร่วมพิจารณาด้วย ทั้งนี้ เพราะในสังคมเมืองดังเช่น กรุงเทพมหานคร อำนาจเงินสามารถซื้อทุกอย่างทุกอย่างได้ถ้าครอบครัวใดมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีก็อาจทำให้สภาพแวดล้อม หรือบรรยากาศภายในครอบครัวดี และมีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวดีตามไปด้วย

จากผลศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่นในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนต่าง และส่วนคล้ายที่ผู้วิจัยได้ศึกษา แต่ในขณะเดียวกันในแง่มุมต่าง ๆ นั้นในแต่ละสภาพแวดล้อมในแต่ละสถานที่ และเพศสภาพในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงอนุมานว่าการวิจัยครั้งนี้ต้องแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของวัยรุ่นหญิงและชายต่อการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิง : ศึกษากรณีโรงเรียนเทคโนโลยีสยาม (ช่างกลสยาม) เพื่อนำ เสนอความคิดเห็นของวัยรุ่นหญิงชายต่อการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิงปัจจุบัน

กรอบการศึกษา

